

Տարեկան գինը 10 ռուբլի է, տասնը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները 7 կոպեկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմյանի խորագրատան մէջ.

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերէն)

Յայտարարութիւն ընդունում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաբանչիւր բառին 2 կոպեկ.

ՆԵՐԿԱՅ 1892 ԹԻՒԱԿԱՆԻՆ

20-ՐԴ ՏԱՐԻ

20-ՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԿԻՐ

Հրատարակվում է Թիֆլիսում, նոյն դիվիզիոն և նոյն պրոդուկտայով: Մենք ստանում ենք սեփական ՀԵՌԱՐԿՈՒՆԵՐԻ.
«ՄՇԱԿ» տարեկան գինը 10 ռուբլի է, տասնը 6 ռուբլի և ութ ամսականը՝ 8 ռուբլի, երեք ամսականը՝ 7 ռուբլի, վեց ամսականը՝ 6 ռուբլի, չորս ամսականը՝ 5 ռուբլի, հինգ ամսականը՝ 4 ռուբլի, երեք ամսականը՝ 3 ռուբլի, երկու ամսականը՝ 2 ռուբլի, մի ամսականը՝ 1 ռուբլի:
Գրվել «ՄՇԱԿ»-ը կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՍԱՆԸ (Բարձրակարգ և Բազմաբնույթ Բարձրագույն Կրթության Միություն) և Բազմաբնույթ Բարձրագույն Կրթության Միությունում, Թափառակցի մասին:
Կայսերական թերթի թղթաբաններից «ՄՇԱԿ»-ը գրվելու համար պէտք է դիմել հետևեալ հասցեով. ТИФЛИСЪ, Редакция газетъ «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից. Tiflis, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Յայտարարութիւններ ընդունում են թէ հայերէն, թէ ռուսերէն և թէ օտար լեզուներով. բառեր վճարվում է 2 կոպեկ:

«Մշակ» առաջին երեսի վրա մասնաւոր յայտարարութիւններ չեն տպագրւում, այլ տպագրւում են միմյանի վրա: Երկրորդ երեսի վրա յայտարարութիւնները, մանաւորապէս երեսի և պաշտօնական հաստատութիւնների յայտարարութիւնները, որոնց համար կրկնակի է վճարվում: Մանաւորապէս տպագրւելու առաջին երեսի վրա արժէ 4 ռուբլի, իսկ չորսրորդ երեսի վրա՝ 2 ռուբլի:

(№ 127)

Խմբագիր-հրատարակող ԳԻՐԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԿԱՅ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Հուշում ընտրութիւններ. ինչ էր և ինչ եղաւ. Նամակ վերին-Ագուլիայից. Նամակ Բազումից. Նամակ Գանձակից. Նամակ Նոր-Բայազետից. Նամակ խորհրդի. Ներքին լուրեր. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Կ. Պոլսի թեմական պատգամաւորը. Աշրդեան Պատրիարքի հեռագիրը. Նիկիայի թեմական պատգամաւորը. Արտաքին լուրեր. ՀԵՌԱԿԱՆԱԿԱՆ. ԲՈՎԱՆ. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. ԲԱՆԱՍԻՒԱԿԱՆ. Պարսկաստանի յուշումները.

ՆԵՐԿԱՅ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀՈՒՆՈՒ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Այսօր, մարտի 15-ին, առաւօտեան 11 ժամին, Ղազանչեցոյ եկեղեցում բացվեց ծխական երեսփոխանների ժողովը, որը պիտի ընտրէր թեմական պատգամաւոր կաթողիկոսի ընտրութեան մասնակցելու համար: Ժողովը տեղի էր 41 ձայն. Նուրստի վիճակը այս անգամ ունէր 6 ներկայացուցիչ, իւրաքանչիւրը 2 ձայնի իրաւունքով: Այդ

ԲԱՆԱՍԻՒԱԿԱՆ

ՊԱՐՏԱԳՐԱՆԻ ՅՈՒՋՈՒՄՆԵՐԸ

Ժողովրդի հասկացողութիւնը հակառակն է: Այդ թշուառ երկրում ամենայն ինչ հակառակ, թարս է, որին մեծ ոյժ է ապրիս ժողովրդին դարբերելու վեր պատգամաւոր մշտնափոխական հասկացողութիւնը, որը պարսկական կեանքի ամենամեծ ֆակտորը, դործուն ուժն է. նա միւսեանոր, ֆանատիկ է: Այս մշտնափոխական հասկացողութիւնը կամ կեանքը որ ժողովրդին է օգուտ տուել, որ խեղճ պարսիկ ժողովրդին տայ: Մշտնափոխական մշտնափոխականութիւն է, որ ոչ մի կապ չունի ժողովրդի կեանքի, իրական աշխարհի հետ. նա միշտ վերացական է եղել. նա մարդկանց և ընկալողութեան ծնունդն է և այն էլ անբնական, հիւսնարտ մարդկանց, թէօլոգիական մարդկանց: Թէօլոգիական-մշտնափոխական միշտ ծառայել է իրեն միջոց կեղեքելու ժողովրդի զգացմունքը, նրան խորհուրդ տալու, սխալեցնելու... նա այսօր նոյն ծառայութիւնն է անում և՛ հոգեւորականութեանը ամեն տեղ: Մշտնափոխական գիտական նշանակութիւնը հոգեւորականութեանը (խօսքը ամբողջութեան մասին է) ոչ մի տեղ չէ հասկացել և չէ հասկանում: Նա միշտ թէօլոգիական տեսակետից է նայել դրա վրա և այդպէս են պահանջում, նրա շահերը: Թէօլոգիական-մշտնափոխական հասկացողութիւնը հոգեւորականութեանը ծառայում է

ներկայացուցիչներից մէկը բացակայ էր, իսկ գիւղական երեսփոխաններից մէկն իր ձայնը տուել էր մի պատգամաւորին, որն առանց այն էլ ունէր 2 ձայն. այդ պատճառով այդ երեսփոխանի մի ձայնն էլ չընդունվեց, այնպէս որ Ղարաբաղի թեմի 44 ձայներից ներկայ էին միայն 41:

Երեսփոխաններին երդուցնելուց յետոյ հակառակ կուսակցութեան մարդիկ ձայն բարձրաբերին: Նրանցից մէկը, մի երեսփոխան, երկար ու ձիւղ խօսք սկսեց այն մասին թէ ինչպէս պիտի ընտրվի պատգամաւորը, ինչ պիտի անէ նա և այլն: Այդ ատեց թէ շատ մարդիկ իրանց ձայները հաւատարմութիւնով յանձնել են ուրիշներին և թէ և հաւատարմութիւնը օրէնքով ընդունվում են, թէ և ինքը, այդ պարտքը, գիտէ որ գիւղացու համար շատ անգամ անկարելի է հեռանալ իր տանից, որ նրա համար ծանրութիւն է ամեն անգամ զաւրադել և յետ դառնալ, երբ ընտրութիւն չէ կայանում, բայց այնու ամենայն... հաւատարմութիւնը մի տեսակ անհասկանալի բան են երեսփոխաններին իրանք եկել, ինչպէս իրանց ձայնը

իրեն կեղեքել միջոց, նա այդ հասկացողութիւնից միայն օգտվում է... Այդպէս է և՛ Պարսկաստանում և այն էլ աւելի ուժեղ կերպով. որքան շատ-շատ են այն ձրիակներն իրեն, որոնք ձեռք առած այդ հասկացողութիւնը, հիմնվելով դրա վրա, ապրում են ժողովրդի աշխատանքով. բարձր հոգեւորականութիւն, մոլորներ, սէլիդներ, դարվիշներ և այլն: Տարաբարդարար ստատիստիկան դեռ օտար է Պարսկաստանին, ուստի և դժուար է որոշել սրանց իսկական քանակութիւնը. մենք ստիպված ենք բաւականաձայն «հաշիւն քանակութիւն» խօսքով: Եւ այս «հաշիւն քանակութիւն» դարձել է, որ դարձել է անտեսական ֆակտոր լինելուց իրեն արտադրող, արդիւնաբերող ոյժ, բայց իրեն սպառող, ոչնչացնող անտեսական ֆակտոր: նա պահել է իր ամբողջ ոյժը: Նոյնն է և ազնակականութիւնը: Սրա տուած վնասը կրկնակի է. բաւական չէ որ ինքը միայն ուսում, սպառում է, մի և նոյն ժամանակ նա իր հետ հազարաւոր մարդկանց էլ է մտնում: մի և նոյն վիճակին, նրանց ծառայեցնելով միայն իր քանահոգութեան, անհասկանալի գոհունակութեան իր արտաձայններին մի կողմից, միւս կողմից էլ իր ակնդղ ուժով աշխատում է պահպանել երկրի իր նահապետական գրութեան մէջ, որպէս զի կարող լինի միշտ ժողովրդի ուսերի վրա նստած չարուհիներ իր գոյութիւնը և այդ է պահանջում իր դասակարգային շահերը: Նրկու դասակարգի հոգեւորականութեան և ազնակականութեան նպատակը նոյնն է—ապրել առանց աշխատանքի, զուարճանալ, քեֆեր անել, հարուստ ու ձոխ

ները տուել են ուրիշներին: Այսքան բան կարողացաւ ասել այդ երեսփոխանը, որը դեռ դրսում, երեքեցու դրանն էլ էր բաւական բարձր: Նրա այդ առարկութիւնը պաշտպանեց մի ուրիշ երեսփոխան, մի պաշտօնավոր գնդապետ. նա տուեց թէ իրան յայտնի են դէպքեր, որ այդ հաւատարմութիւնը ճշգրտում են առնված, որ հաւատարմութիւնը առարկաները միայն այսօր են հեռացել քաղաքից, իսկ մի երկուսը դեռ հիմա էլ այստեղ են: Այդ պատճառով նա առաջարկում էր չընդունել այդ ձայները և իր այդ առաջարկութիւնը ուսուրբն լեզուով յայտնեց պ. դաւաճապեւին, որը ներկայ էր ժողովին: Այդ բանին պատասխանելով մի երեսփոխան, յայտնեց թէ նախընթաց խօսողի անհարկութիւններն իրան են ուղղած, որովհետեւ յիշած գիւղական երեսփոխաններից երկուսը իրան են հաւատարմատար նշանակել. և որովհետեւ ասվում է թէ ընտրութեանը են ստացվել հաւատարմութիւնը, այդ պատճառով նա իրան վերադարձնում է համարում և պահանջում է, որ այդ խօսքերը մոցմին արձանագրութեան մէջ կամ այդպիսի խօսքեր ասող երեսփոխանը յետ իրենց իր խօսքը: Պաշտօնավոր գնդապետը յետ վերջից իր խօսքերը և դրանով վերջացան հակառակորդները վիճարկում իրենցինքն: Այնուհետեւ թերթիկներով ընտրվեցան պատգամաւորի թեմականները: (Նուրստեան, Ներսէս Աթաբեկեան, Պ. Մէլիք-Ղարաբեկեան, Բ. Խ. Բահաթրեան, Ստեփան Նիկոլայեան, Արտեմ Սարգսյան, Եղիշ Մաղաթեան (վերջինս մի ձայնով): Այդ թեմականներից մի քանիսը հրաժարվեցան, մնացածներն սկսեցին քուէարկել: Արտեմ Սարգսյանը թեմական ասացաւ 6 սպիտակ և 35 սև քուէ: Այս պարտքը Ներսէս Նահապետեան դատարանի անդամ է և իր համաձայնութիւնը յայտնել էր հեռագրով: Պ. Նիկոլայեան, որը երեսփոխան էր, յայտնեց որ ինքը բացարձակ դնում է իր թեմականութիւնը և խոտտանում է իր ծախսով գնալ Եջմիածին, աւելացնելով որ ինքը ջերմ խրիմնական է: Քուէարկութեան ժամանակ պարտքը ստացաւ 9 սպիտակ և 32 սև քուէ: Թիֆլիս Բահաթրեան ասացաւ 21 սպիտակ և 19 սև քուէ (ինքը ձեռնպահ էր մնացել): Այսպէս

Ներսէս Աթաբեկեան ասացաւ 36 սպիտակ և 5 սև քուէ, իսկ պ. Պ. Մէլիք-Ղարաբեկեան ասացաւ 22 սպիտակ և 19 սև քուէ: Այդպիսով ձայների ահապին մեծամասնութեամբ թեմական պատգամաւոր ընտրվեց պ. Ներսէս Աթաբեկեան, երկուսը հաւատարմատար Թիֆլիսում, որը 1885-ին նոյնպէս ընտրված էր պատգամաւոր, իսկ կանդիդատ ընտրված եղաւ պ. Պ. Մէլիք-Ղարաբեկեան, որը պատգամաւոր էր ընտրված 1884 թուին և ձայն էր տուել Ներսէսին: Այդպիսով ահա յայտնի դարձաւ Ղարաբաղի թեմի ցանկութիւնը. թէ պատգամաւոր և թէ կանդիդատը, ինչպէս յայտնի է, ներկայ կաթողիկոսական խնդրում «Մշակ» կուսակցության են:

Գնորութիւնը վերջնապէս յետոյ ու առաջնորդը, որը նախագահում էր ժողովին, յայտնեց որ թէ պ. Բահաթրեան և թէ պ. Մէլիք-Ղարաբեկեան ստացել են 19-ական սև քուէներ, ուստի դրանց պէտք է կրկին քուէարկել խնայալու համար թէ ով է կանդիդատը: Բայց դրա դէմ ասացին, որ պէտք է հաշիւ առնել ընտրող քուէները, յայտնի է, որ առաջինը ստացել է 21 և երկրորդը 22 ընտրող քուէ, հետևաբար կանդիդատն էլ երկրորդն է: Բայց հակաձայնորդներն ասում էին թէ պ. Բահաթրեան իր սեփական քուէն չէ տուել, յայտնել է որ ձեռնպահ է մնացել, այնպէս որ թէ նա էլ իր քուէն տար, ինքն էլ կը ստանար 22 ձայն: Խղոր էր պ. Բահաթրեան հաւատացնում, որ կանոնաւոր է պ. Մէլիք-Ղարաբեկեանի կանդիդատութիւնը. հակաձայնութիւն սիրողներից մի քանիսը արմուկներով սկսեցին պահանջել, որ նորից քուէարկվեն երկու կանդիդատները: Բայց այնտեղ հասցրին, որ պ. Բահաթրեանց յայտնեց, որ եթէ ինքն իրան քուէ տար, անպատճառ սկսեց պիտի տար: Բայց նրանք, որոնք անպատճառ ուզում էին պ. Բահաթրեանի բարեկամ ձևանալ, կրկին պահանջեցին կրկնաքուէարկութիւն: Նախագահի առաջարկութեամբ բաց քուէարկութեանը վճռեցին այն հայրը, թէ պէտք է կրկին քուէարկել թէ ոչ: 20 ձայն յայտնեցին թէ չը պէտք է քուէարկել, իսկ 21-ը թէ պէտք է:

Այդ ժամանակ պ. Բահաթրեան հրաժարվեց քուէարկվելուց և այդպիսով վերացրեց այդ աւելորդ խնդիրը, որը բոլորովին դուր էր ներս սպրդել:

հարում հետևանք է այն անտաղծիւնը, որի վրա մենք մասնաւոր կը եղել մեր նախընթաց յօդուածում: Այդ ցույցերը կալաւածատէրների ցույցն են, դա կառավարութեան և արիստոկրատիայի շահերի ընդհարումն է. ժողովրդին այդտեղ միայն կոյր դործի է: Պարզ է որ այդ ժողովրդական յուշումներն չեն, որ ժողովրդը պարտաւոր մեքենայի դեր է կատարում: Ինչպէս գիտէր այդ զրգուրը հասել է թէ, հրաման այն ատիկանին, որ ամբողջ պարտաւոր վրա յարձակումն է դործել: Կալաւածատէր արիստոկրատիան այս խնդրում ցույց տուեց իր ոյժը, ցույց տուեց որ նա դեռ նստած է ժողովրդի ուսերի վրա, որ ժողովրդը գտնվում է նրա արամադութեան տակ, թէ և տարբերութիւն կայ նախկինի և այսօրվանի մէջ. քայքայում սկսվել է և դրանց մեռնել է վիճակմաւ: Իսկ ինքն, թշուառ ժողովրդը իր ապրիտիւնն չնորձաւ այդ չէ հասկանում, նա դեռ չը գիտէ որ ինքը մի խաղաղի է այդ երկու հակառակ ուժերի մէջ, որ նրանք նրանց դուռն են իրանց շահերի համար և ոչ ժողովրդի: Ժողովրդը արկն է թափում առանց հասկանալու, որ իր թափած արկից ինքը ոչ մի օգուտ չունի: Եւ դեռ ժամանակ է հարկաւոր, գուցէ ոչ շատ երկար, որ պարսիկ ժողովրդը հասկանայ իր իսկական շահերը, սկսի ապրել ինքնուրոյն, գիտակցական, քաղաքական կեանքով, որ նա էլ լինի անկախ քաղաք-հասարակական ֆակտոր:

Թաղրիկ.

Հ.

Ժամի 3 1/2-ին ժողովը վերջացաւ: Ընտրողական թուղթը ստորագրուեց, երեսփոխանները ցրվեցան: Պէտք է արձանագրել, որ ս. առաջնորդը սկզբից մինչև վերջ լաւ տարաւ իր գործը, հակված չը լինելով դէպի կուսակցութիւնները: Առկայ իր ճառի մէջ արագամբ մի քանի հետաւոր ակադեմիականներով ցոյց տուեց, որ կուսակցութիւնից միանգամայն հեռու մնալ չէ կարող: Բայց և այնպէս, պէտք է գտնել սրբազանի նախագահութիւնից: Երեսփոխանները չը բռնադատուեցան, անարգար վճիռներ չը կայացան:

Եկեղեցու բակում հաւաքված էր մեծ բազմութիւն (նիստը դռնից էր և ներս էին մտել մի քանի կողմնակի երիտասարդներ, իբրև լրագրիներ): Երեսփոխանները եկեղեցուց դուռը գալիս ողջունուեցան բազմութեան համակրական աղաղակներով: «Կեցցէ խրման, կեցցէ Արիստակէս, կեցցէ Աթաբեգեան, կեցցէն երեսփոխաններ»: այդ ձայները մի քանի անգամ կրկնվեցան: Մեծ մասամբ երիտասարդ սերունդն էր այդ համակրական ցոյցն անողը:

(Ընտրող)

ԻՆՁ ԻՐ ԵՒ ԻՆՁ ԵՂԱԻ

Ողբան յիշում եմ, 1887 թիւն էր: Քաղաքային վարչութեան փոքրիկ դահլիճում նշանակված էր «Հրատարակական ընկերութեան» ընդհանուր ժողով:

Այն ժամանակ Թիֆլիսի Գումայի ընդարձակ դահլիճի պէտք չը կար. այդ դահլիճի մէջ մի քանի անդամներով ժողով գումարներ ձեռք կը լինէր՝ ձմեռուկի վրա մի ճանձ:

— Ժողով չէր գումար, հարցնում էին կիրակի օրը բուլվարի վրա մանկող պարայինը: — Բան չունէր...

Ո՛վ էր հետաքրքրվում այդ ընկերութեամբ: Ոչ ոք: Գիրք չէր տպուում: Տպած գրքերը պահեստների մէջ փակում էին: Ժողով չը կար: Ընկերութեան միայն անունն էր մնացել:

Հենց այդ անունը պահպանելու համար էր, որ նշանակված էր ընդհանուր ժողով:

Խմբագրութեան կողմից եւ գնացի այդ ժողովը: Մտնում եմ դահլիճ: Տէր իմ Աստուած: Եթէ թէ ուրիշ հոգի: Ես ապշեցաւ: Նստած էին հատարակութիւնը մուտքոված այդ եթէ հոգին սուղանի շուրջը, և սպասում էին... Բայց ի դուր: Երկուսից իսկ անդամներ չէին թափվի: Յայտնուեց, որ ընկերութեան անդամների թիւը 13 հոգեական թիւ է: 13-ից էլ ներկայ էին եթէ: Օրինական թիւը կար: Վճռեցին ժողովը սկսել:

Խօսեցին, հարցեր դրեցին, հանաքներ արեցին, ծիծաղեցին... և վերջապէս նախագահը փակեց ժողովը: Եւ ո՛վ էր մտածում, թէ կանցնի մի երկու տարի. կը գան անկող կրիտիկաներ, կը խանգարեն զեկավարների հանդիսատէսը, և ամեն բան տակն ու վրա կանեն... Բայց այդ անկող կրիտիկաներն եկան... 1889 թիւն էր, երբ «Արձագանքը» ստորագրված կերպով տպագրեց մուտքագրուեց այսպիսի լուր: «Այս օրերս մի մասնաւոր ժողով է եղել, որտեղ (մշակականները) վճռել են հետաքրքրել հրատարակչական ընկերութեան այժմեան զեկավարներին, և ընկերութիւնն իրանց ձեռքն առնել»:

Այդ օրից սկսվեց կռիւ: Եւ երբ 1889 թիւն նշանակվեց ընդհանուր ժողով, ներկայ էին ոչ թէ 7 կամ ութ, այլ աւելի քան 70 հոգի: Պայքարը թուճուր էր: Ընկերութեան անկողնուր տեղերը յուսահատ դուրսէին մէջ էին: Երկուսից միայն նախագահը փաստաւորում էր: «Այս օրերս մի մասնաւոր ժողով է եղել, որտեղ (մշակականները) վճռել են հետաքրքրել հրատարակչական ընկերութեան այժմեան զեկավարներին, և ընկերութիւնն իրանց ձեռքն առնել»:

Նեղ ընկած «Արձագանքի» մարդիկ, ինչպէս միշտ, այս անգամ էլ՝ ձեռք մեկնեցին նրանց, որոնցից միշտ երեսները դարձնում էին փառաւոր կերպով կայացած միութիւն նրանց հետ, ի մեծ խայտառակութիւն աշխարհի: Այդպիսով կարելի եղաւ անշարժութեան հերոսների բեկորները մի քանիսը պահել ընկերութեան մէջ...

Բայց այդ բեկորները խանգարում էին դործին... Տարիներ էին անցնում և գրքեր չէին լայն տեսնում: Ելի լուսն էր գալիս զեկավարների աչքերին:

Կամ աջ կամ ձախ, վճռեցին ընկերութեան նախանձախնդիրները, և 1891 թիւն վերջին փորձը փորձեցին: Ազատի, իրարանցում, հայհոյանք, կամայականութիւն—բայց եռանդը և հատարակաց կարծիքը յաղթեց: Ընկերութիւնը 1891 թիւից մտաւ նոր շրջանի մէջ:

Այդ նոր շրջանի գործունէութիւնը հրապարակի

վրա է: Համեմատեցե՛ք ընկերութեան այժմեան վիճակը անցնալի հետ, մտածեցե՛ք մի րօպէ, թէ «ինչ էր և ինչ եղաւ» և ամենաթուշտ թշնամիներն էլ կը խոստովանվեն, որ մէջ տեղ կայ՝ գործ, կամը, ցանկութիւն, ձգտում, եռանդ:

Ցամաք երեք անգամ դարձել է 300: Մի գրքի տեղ՝ տպուում է տասն, տասն և հինգ: Անտարքտիկան փոխարէն՝ հետաքրքրութիւն: Հակակրթեան փոխարէն՝ համակրութիւն: Այնուհետեւ փոխարէն՝ կենդանութիւն: Բազմաթիւ անդամներ, սեփական գրասենյակ, փառաւոր նախահաշիւ, գրքերի լայն տարածում, հետաքրքրութիւն և շարժում ամեն կողմից... Ել ինչ էր ուղղում:

Նվթ խորճ ունեն պէտք է խոստովանվեն. «ոչինչ էր, և մի բան դարձաւ»:

Սկսողն էր իրանց պարտքը կատարելին: Ընկերութիւնը սպանող ձեռքերից խլեցին և հատարակութեան ձեռքը տուեցին: Հանապարհը բացված է: Գործը սկսված:

Ո՛վ կարող է աւելի անել, և լաւ անել.—համեցե՛ք: Գրաբաց կընդունեն:

Իսկ «անընդունակութեան» պատճառով մի անգամ վերադառնելին՝ այլ ևս տեղ չը կայ. թող երազներ չը տեսնեն: Ի դուր է:

Խ. Մ.

ՆԱՄԱԿ ՎԵՐԻՆ-ԱԳՈՒԻՍԻՅ

Մարտի 2-ին

Ազգայնական մարդասիրութիւնը մեծ համբաւ և հռչակ ունի ուրիշ տեղերում, բայց այստեղ, իրանց բնակավայրում, անմարդութիւնը վերին աստիճանի է: Ձը յիշելով փողոցների և միւս տեղերի անմարդութիւնները՝ խօսե՛ք ջրի անմարդութեան մասին: Երեսփոխան չէ մեր ասածը, այլ իրողութիւն: Ս. Քրիստափոր եկեղեցու մօտի աղբիւրը, սկիզբն առնելով Թովմայ Առաքելի վանքի տակի ձորակից՝ անցնում է 10—15 տասն բակից: այդ բոլոր բակերում էլ բայց են մի քանի արշիւնաչափ տեղեր. այս բայց տեղերից են խմում շուն, կատու և այլն, և ամեն տեսակ բաներ նրա մէջ են լուսնուլում, շատ տեղ և լուսնային լակայնեղ են անում: Այս ամենը դու անմարդութիւնների սկիզբն է: Բայց որ երբեմն և հաճախ ամեն օր մի բակից միւս բակն են գլուխում արշիւնաչափ տեղեր. այս բայց տեղերից են խմում ամեն տեսակ կեղտոտութիւններ և աղբ.—դա տեսնու իրողութիւն է:

Միթէ մարդասէր և բոլոր շարժումներով քաղաքացու նմանից ազգայնականը վաշի է թող տալ իրանց այդպիսի բան անելու. միթէ չեն մտածում, որ միայն իրանք չեն այդ ջրով օգտվողները, այլ իրանցից ներքե հաղորաւոր մարդիկ են վերցնում այդ ջրից, խմում և գործ են անում կերակրել և խմորի համար: Եթէ հաւատանք, որ հատարակութիւնը չեն մեղաւոր այդ բանում, պէտք չէ արդեօք որ մի և նոյն ժամանակ նրանք հսկեն փողոցներ և ծառաների վրա, ծառաների, որոնք, շատ քիչ բացառութեամբ, ամեն անգամ էլ թողնեն են, և նրանցից էլ ամեն բան սպասելու է:

Ոչ նոյնող կայ, ոչ հակող և ոչ զգուշացնող, որ անմարդութիւններով չապականեն աղբիւրի մաքուր ջուրը. ամեն մարդ իր կամքին և խղճմանը լին է. անխղճմանը մարդիկ ձօ ամեն տեղ կան և նրանցից անխղճութիւններ անապական են: Մենք կարծում ենք, որ դիւրական վարչութեան անմիջական պարտաւորութիւնն է խնայ տալ բոլոր այն տանտէրերին, որոնց բակից է անցնում աղբիւրի ջուրը, որ զգուշ մնան և չապականան ջուրը: Այս մասին գրաւոր յայտնված է Ազգային շինական տանտէրին, որ գոնէ երբեմն ապէս չըջնում անընդ նայի անձամբ, զգուշացնի, և անօրհնութիւն անի այդ բանի առաջն ստանալու համար:

Ջրի ապականութեան հարցը, ինչպէս պատմում են, նոր բան չէ—առաջ էլ յայտնվել են մարդիկ, որոնց այնքան էլ դուրեկան չէ եղել մշտապէս այդպիսի ջուր խմել և զանգստներ են տուել, այդ զանգստներին ուղարկելու դարձնելով ժողովներ են կազմել, կարգադրութիւններ են եղել փակել տալու, ծածկելու և կամ բակերում էլ րանն երով ջուր վերցնելու համար, բայց տարաբաղադար, ժողովների որոշմունքները անորոշ և անգործադիր են մնացել:

Ս.

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՅ

Մարտի 10-ին

Ամբողջ շարք է ահա, որ տեղիս Միլիարդէ-կեան եղբայրների ծխախոտի գործարանի գործաւորները դարձել են աշխատելուց. ուրիշ խօսքով կիթէ ասելու լինենք, «գործադուր» են արել:

Գործադուր պատճառը նրանումն է կայանում, որ գործարանների սովորական վճարները: Գործարանում բանում են մուտքագրուել 300 հոգի, պրոնցից մեծամասնութիւն են կազմում հայեր: Միտախոտ պատրաստող վարպետները բացառուելու հանդէս են—գլխաւորապէս Բագուի նահանգից: Եթէ անմասնաչափ այդ վարպետները բանում են հաղարի հաշուով. քանի հազար պատրաստում են, այնքան էլ վարձ են ստանում:

Պատրաստած ծխախոտի տեսակի ու ձևի համաձայն՝ դասական վճարներ են սահմանված. 1000 ծխախոտ պատրաստելու համար տրվում է՝ 30, 35, 40, և երբեմն էլ 45 կօպէկ. մինչև այժմ այսպիսի վճարներով են աշխատած, և այս այնքան ձեռնառու է եղել, որ կարողացել են ստացած այդ վճարներով մի տեսակ եօղա գնալ, մի կերպ կառավարել: Այսպէս կառավարելով՝ հանդիման չէին յիշեցնել, ինքնուր և յոյս են ունեցել, որ պիտի աւելի ստանան: Ուրիշ կերպ էլ մտածել չէր կարելի, որովհետեւ այդ վճարներով հազար հազար կարող էին սե օրվայ համար մտածել, մի բան յետ գցելու հոգ ունենալ, քանի որ օրեկան 60 կօպէկից մինչև 1 լուպլի կամ 1 ր. 20 կօպէկ հաշու թէ կարողանում են աշխատել: Օրվայ ընթացքում 12 ժամ աշխատելով՝ լաւ վարպետները կարող են պատրաստել 2000—3000 ծխախոտ—այն է, դու նայելով՝ թէ ինչ տեսակի ծխախոտներ են: Վարպետների յոյսը՝ բանաւորական վարձի աւելացնելու վերաբերեալ, ի դերս է լինում. գործարանատէրերը փոխանակ աւելացնելու, որչափ են հազարական վճարներից 5-ական կօպէկ պակասեցնել. փոխանակ 30 կօպէկի՝ 25 կօպէկ, 35-ի՝ 30 կօպէկ և այլն:

Վճարների այս տեսակ որոշումներ երբեք տեղի չեն ունեցած: Եւ թեկուս էլ երբեք էլ տեղի չունենային, կիթէ եղբայր Միլիարդէկեանները հաւատացած չը լինէին, թէ գործարանները կամայակամայ պիտի համաձայնվեն, քանի որ ուրիշ ելք չունեն... Ողբան էլ գործարանատէր կերպարները հաւատացած լինէին իրանց ենթադրութեան մէջ, այնու ամենայնիւ սխալված երևացին:

Գործաւորները չը կարողանալով տանել նիւթական այդ զգալի հարուածը, իրանցից մէկին ընտրում և ուղարկում են գործարանատիրոջ մօտ՝ իրանց վիճակի մասին խորհրդակցելու համար: Պատգամաւորութիւնը ցանկալի պատասխան չէ ստանում. գործարանատէրը մեղադրելով պատգամաւորին, հրամայում է անմիջապէս թողնել գործարանը և հեռանալ: Պատգամաւորը հաշիւը ստանում և հեռանում է: Գրա հեռանալուն պէս՝ հեռանում են և միւս վարպետները. վարպետներին հեռանում են աշակերտները... այսպիսով մօտ 220—250 հոգի թողնում հեռանում են, յայտնուել, որ անկարող են այդպիսի վարձատրութիւնով գործել: Գործարանը փակված է: Այնուհետ գոյն ստացած գործաւորները, ծխախոտի հոսից ու փուշուց չորացած այդ կոնկրետները խումբ-խումբ չըրում են փողոցներում, գործ են որոնում: Նրանց արտաքինը ակամայ ուղարկութիւն է գրաւում և կարեկցութիւն շարժում:

Եւ անկարելի է չը կարեկցել այդ կենդանի դիակներին, չը խղճալ այդ ողորմելի թշուառներին: Երկար տարիներով շարքաշ կեանք անցկացնել, օրական 12 ժամ շարունակ խեղդող օդի մէջ նստել ու աշխատել, կորցնել առողջութիւնը և միշտ օգնութեան կարօտ լինել, զօրիկ լինել ապրուստի անհրաժեշտ պիտոյքներից անզամ: Եւ ինչպէս կարօտ չը մնալ օգնութեան, երբ աշխատանքի միակ ապակալը՝ գործարանը փոխանակ կանոնադրի կերպով վարձատրելու իր աշխատանքի աղբիւր մշակներին, օգտուում է նրանց նեղ դրութիւնից, իր հետ երկար տարիներով սերտ կապված լինելուց և... պակասեցնում է առանց էն էլ պակաս վճարները:

ՆԱՄԱԿ ԳԱՆՁԱԿԻՅ

Մարտի 14-ին

Ինչպէս յիշում ենք, տարիներ առաջ Գանձակի թղթակիցները մամուլի մէջ բարձրացրին Գանձակի համար մի կարևոր հարց՝ դադարանքի հարցը: Այդ հարցը իր ժամանակին, ինչպէս հաստատ աղբիւրներից տեղեկներ ենք, գրաւելով մի քանի օրվայ մէջ կարողացաւ ժողովել Նոր-Բայազետի հապարակութիւնը յօդուս երկսեռ ուսումնականի մի պատկառելի գումար, այն է 3000 ր. պատկառելի կմ ասում համեմատելով Նոր-Բայազետի նիւթապէս յետ ընկած գործիւնը ուրիշ քաղաքների հետ: Այդ գումարը մասամբ կանխիկ առաքվեց և մասամբ էլ մնաց նուիրատուների մօտ, որի միայն տոկոսն էր ստացվում: Նախկին հաղաբարձութեան կարգադրութեամբ այդ մնացած գումարն էլ ստացվեց և ի հարկի, իր ժամանակին բոլոր հաշիւները գումարի հետ յանձնված են ներկայ հոգաբարձութեամբ, իսկ հիմա ձեռնող է այդ փողը միայն Աստուած գիտէ և հոգաբարձութիւնը:

Անցեալ ամսու Նոր-Բայազետում չէի, բայց հաստատ աղբիւրներից գիտեմ, որ հարցաձեռնութիւնից յետոյ, ակախ ժամանակ, ուսումնական ապրիլայ ուսման ընթացքի համար ուսուցչական խումբը մանրամասն հաշիւ է տուել, իսկ ուսումնարանի տնտեսական մասի համար հոգաբարձութեան կողմից ոչ թի թուք չէ եղած:

Ցաւելով եմ յայտնում, որ Նոր-Բայազետի պէս դատարան քաղաքում, որի բնակիչները դուր հայեր են և մեծ մասը հատարակ երկրագործներ, որոնք իրանց քաղաքում ամեն րօպէ ուրախութեամբ պատրաստ են բանալու ուսումնարանի հա-

թղթակիցները մամուլի մէջ բարձրացրին Գանձակի համար մի կարևոր հարց՝ դադարանքի հարցը: Այդ հարցը իր ժամանակին, ինչպէս հաստատ աղբիւրներից տեղեկներ ենք, գրաւելով մի քանի օրվայ մէջ կարողացաւ ժողովել Նոր-Բայազետի հապարակութիւնը յօդուս երկսեռ ուսումնականի մի պատկառելի գումար, այն է 3000 ր. պատկառելի կմ ասում համեմատելով Նոր-Բայազետի նիւթապէս յետ ընկած գործիւնը ուրիշ քաղաքների հետ: Այդ գումարը մասամբ կանխիկ առաքվեց և մասամբ էլ մնաց նուիրատուների մօտ, որի միայն տոկոսն էր ստացվում: Նախկին հաղաբարձութեամբ այդ մնացած գումարն էլ ստացվեց և ի հարկի, իր ժամանակին բոլոր հաշիւները գումարի հետ յանձնված են ներկայ հոգաբարձութեամբ, իսկ հիմա ձեռնող է այդ փողը միայն Աստուած գիտէ և հոգաբարձութիւնը:

Այնուհետ գոյն ստացած գործաւորները, ծխախոտի հոսից ու փուշուց չորացած այդ կոնկրետները խումբ-խումբ չըրում են փողոցներում, գործ են որոնում: Նրանց արտաքինը ակամայ ուղարկութիւն է գրաւում և կարեկցութիւն շարժում: Եւ անկարելի է չը կարեկցել այդ կենդանի դիակներին, չը խղճալ այդ ողորմելի թշուառներին: Երկար տարիներով շարքաշ կեանք անցկացնել, օրական 12 ժամ շարունակ խեղդող օդի մէջ նստել ու աշխատել, կորցնել առողջութիւնը և միշտ օգնութեան կարօտ լինել, զօրիկ լինել ապրուստի անհրաժեշտ պիտոյքներից անզամ: Եւ ինչպէս կարօտ չը մնալ օգնութեան, երբ աշխատանքի միակ ապակալը՝ գործարանը փոխանակ կանոնադրի կերպով վարձատրելու իր աշխատանքի աղբիւր մշակներին, օգտուում է նրանց նեղ դրութիւնից, իր հետ երկար տարիներով սերտ կապված լինելուց և... պակասեցնում է առանց էն էլ պակաս վճարները:

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԵՏԻՅ

Մարտի 1-ին

1878—81 թիւը Նոր-Բայազետի ծխական երկսեռ ուսումնարանի նիւթական ճշգրտման էր: Այնուհայ վարչապետի աշխատանքով մի մասնա-ժողով կազմվեց, որը մի քանի օրվայ մէջ կարողացաւ ժողովել Նոր-Բայազետի հապարակութիւնը յօդուս երկսեռ ուսումնականի մի պատկառելի գումար, այն է 3000 ր. պատկառելի կմ ասում համեմատելով Նոր-Բայազետի նիւթապէս յետ ընկած գործիւնը ուրիշ քաղաքների հետ: Այդ գումարը մասամբ կանխիկ առաքվեց և մասամբ էլ մնաց նուիրատուների մօտ, որի միայն տոկոսն էր ստացվում: Նախկին հաղաբարձութեան կարգադրութեամբ այդ մնացած գումարն էլ ստացվեց և ի հարկի, իր ժամանակին բոլոր հաշիւները գումարի հետ յանձնված են ներկայ հոգաբարձութեամբ, իսկ հիմա ձեռնող է այդ փողը միայն Աստուած գիտէ և հոգաբարձութիւնը:

Անցեալ ամսու Նոր-Բայազետում չէի, բայց հաստատ աղբիւրներից գիտեմ, որ հարցաձեռնութիւնից յետոյ, ակախ ժամանակ, ուսումնական ապրիլայ ուսման ընթացքի համար ուսուցչական խումբը մանրամասն հաշիւ է տուել, իսկ ուսումնարանի տնտեսական մասի համար հոգաբարձութեան կողմից ոչ թի թուք չէ եղած:

Ցաւելով եմ յայտնում, որ Նոր-Բայազետի պէս դատարան քաղաքում, որի բնակիչները դուր հայեր են և մեծ մասը հատարակ երկրագործներ, որոնք իրանց քաղաքում ամեն րօպէ ուրախութեամբ պատրաստ են բանալու ուսումնարանի հա-

ՊԱՐԻԶ, 17 մարտի: Գլխավորումով քանդակա-
ներ քրեական գործի պարզաբանումը և ուրիշ կոոր-
դինացիաներ. չարագործություններ պատճառող յան-
ցաւորներ գտնելու աշխատանքները անաշուղտ են:
Երևանում քանդակներին կառավարվելի չը խո-
սել այնպիսի նիւթերի մասին, որոնք կապ չու-
նեն ժամերգութեան հետ: Դուրսով, առանց վի-
ճարանութիւնների, ընդունելի այն օրինակները,
որով մասկան պատիժ է նշանակում նրանց, ո-
րոնք պայթիւղ նիւթերով չարագործութիւններ են
անում:

ԲԵՐԼԻՆ, 17 մարտի: Երբ կոմս Ելէնբուրգ
յայտնեց, թէ դպրոցական օրինակներ յետ է
վերցրում, պատգամաւորների ժողովում աջակող-
մաններին և կենտրոնի կողմից սկսվեց ծիծաղ-
չ լիզլից և աղմուկ. աղաատամները ծախաւարում
էին: Հարց է յարուցված պատգամաւորների ժո-
ղովը լուծելու համար:

ՊԱՐԻԶ, 17 մարտի: Առաւօտեան լրագիրները, չը
բաց աւանդով նոյն իսկ «Radical» և «Justice» լրա-
գիրները պահանջում են խիստ միջոցներ գործ դնել
անարկանների դէմ: «Figaro» առաջարկում է
ձեռք առնել անգլիական և ամերիկական սիս-
տեմը, այն է՝ մեծ գումար խոստանալ յանցաւոր-
ներին դանդաղ:

ԱՍՏՐԱԽԱՆ, 18 մարտի: Կապեան նաւահան-
գիւղերին հետ կանոնաւոր հաղորդակցութիւն
սկսվեց այսօր:

ԲՕՄԲԵՅ, 18 մարտի: Արդարաւարտ խմբի գոր-
քը տիրապետելով Ամար քաղաքը, Գաֆրիսանում
այժմ խմբը հնարաւորութիւն ունի ստիպել քա-
ֆերներին իրան հնազանդելու:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻ ԲՕՐԱՍ

Մարտի 17-ին

Լճործի վրա	10 ֆունտ արծէ.	98 ր. 70 կ.
Բերքի վրա	100 մարկ	48 ր. 40 կ.
Պարիսի վրա	100 ֆրանկ	39 ր. 20 կ.

Ոսկի	—	արծէ.	7	92
Մարտային կուպոններ	—	—	152	50
Արծաթ	—	—	1	15
Բօրային դրոշմաներ	—	—	41/4	51/2
Պետ. բանկի 50/0 տոմս	1 շրջանի	—	102	87
—	2-րդ	—	102	25
—	3-րդ	—	—	—
—	4-րդ	—	—	—
—	5-րդ	—	—	—
—	6-րդ	—	102	25
60/0 ռեկապ ընդհա.	—	—	157	—
40/0 ռեկապ փոխառութիւն.	—	—	—	—
Արեւելեան 50/0 փոխառ.	1-ին շրջ.	—	—	—
—	2-րդ	—	102	—
—	3-րդ	—	102	12
Ներքին 50/0 առաջին փոխառութ.	—	—	237	—
—	երկրորդ	—	219	75
Պետական երկաթուղային ընդհա.	—	—	104	—
51/2 ընդհա.	—	—	—	—
40/0 ներքին փոխառութեան	—	—	94	50
50/0 գրաւ.	Թղթ. ագ. կալ. բանկի	—	101	75
Ագ. կալ. բանկի խաղաղութեան	—	—	—	—
Գրաւ. Թղթ.	—	—	198	25
51/20/0 վկայակ. գիւղ. հող. բանկի.	—	—	104	50
41/20/0 գրաւական Թղթեր կալուած.	—	—	—	—
փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ.	—	—	149	—
—	—	—	101	25
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ.	—	—	—	—
ընկերութեան օրինակներ.	—	—	101	87
Մոսկուայի քաղաք. օրինակներ.	—	—	101	25
Օդեսայի	—	—	101	75
Թիֆլիսի	—	—	—	—
Գրաւ. Թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	—	—	—	—
—	—	—	—	—
Ս. Պետերբուրգի բօրային արամադրութիւնը	—	—	—	—
խաղաղ է:	—	—	—	—

Խմբագիր-հրատարակող՝ ԳԻՒԳՈՐ ԱՐՄԻՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

ԿԻՐԱԿԻ ամսին 22-ին, երեկոյեան ժամի 7-ին, Թիֆլիսի քաղաքային խորհրդի
դահլիճում նշանակված է Կովկասի հայոց ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ընկերութեան ընդ-
հանուր ժողով:

Պարապմունքի առարկաները՝

- 1) Տեղական վարչութիւնների նախահաշիւների քննութիւնն ու հաստատութիւնը.
- 2) Խորհրդի առաջարկութիւնը, ա. դիւանի ծախսի վրա աւելացնել 300 ռուբլի,
բ. դիւանի նոր կազմակերպութեան համար թղթաթղթի խորհրդին վարձել յարմարաւոր
բնակարան կամ գնել տուն:

(№ 32) 1—2

Խնդրում եմ յարգելի հասարակութեան, գէթ փորձի համար, փորձել իմ ԿԱԽԵ-
ԹՈՒ ԳԻՆԻՆԵՐԸ, որոնք վաճառվում են նորերս բացված պահեստում, Կօրծ-
ցովի Նաբերեժնայա փողոց, սեփական շինութեան մէջ: Այդ գինիները
յառաջանում են արժանաւորութիւններով աւելի լաւ են քան Թիֆլիսում վաճառվող
շատ ուրիշ գինիները: Խնդրում եմ համեմատել իմ՝ շինք 15 կոպէկանոց գինին ուրիշնե-
րի՝ շինք 15 կոպէկանոց գինիների հետ, նոյնպէս և միւս տեսակի իմ գինիները, մինչև
60 կոպէկանոց: Կարելի է ձեռք բերել աւելի էժան կերպով, քան ուրիշների մօտ:
Մնում եմ յարգանքով՝ Փարնաուզ Ստեփանովիչ ԻՍԱԲԼՈՎ,
№ 32. 1—3 (ե. հ.)

ԿԱՇՈՒ ՆՈՐ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԹԻՖԼԻՍԻՄ

Ա. ԶԱՐԳԱՐԵԱՆՑ, Փ. ՎԱՐԴԱԶԱՐԵԱՆՑ ԵՒ ԸՆԿ.

պատրաստում է

ՊՈԼՈՒՎԱԼ, ՍՏԵԼԿԱ, ՊՈԴՈՇՎ

ը ն ա ի ը տ ե ս ա կ ն ե Ր ի:

Պայմանների մասին դիմել գործարանը ԵՐԵՎԱՆԵԱՆ ՇՕՍԷԻ վրա, գատաղի մօտ:
№ 32. 1—10 (ե. շ.)

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ Հ. Յ. ՕՐԲԵԼԻ

Սօցիալական փողոց, սեփական տանը № 15—16

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ՀԻՄՆԱԴՆԵՐԻՆ

Առաւօտեան 8 ժամից մինչև 10 ժ. և երեկոյեան 4 ժամից մինչև 6 ժ.
Կիրակի և տօն օրերին առաւօտեան 8 ժամից մինչև 2 ժամ կէսօրից յետոյ:
(№ 145) 29—150

Մարտի 20-ին, ուրբաթ, երեկոյեան 7 ժամին, արքունական թատրոնի դահլի-
ճում տեղի կունենայ Թիֆլիսի հայոց հրատարակչական ընկերութեան տարեկան ընդ-
հանուր ժողովը: Նախ քան այդ ժողովը, վարչութեան վերջին նիստը նշանակված է ամ-
սիա 18-ին, երեկոյեան 5 ժամին և մինչև այդ նիստը կարելի է անգամ գրվել ընկերու-
թեան: Նոր անդամները, որոնք կը ցանկանան մասնակցել ընդհանուր ժողովին, իրանց
անդամավճարները պէտք է հասցնեն վարչութեան մինչև չորեքշաբթի երեկոյեան 8
ժամը:

Ժողովի պարապմունքները լինելու են. 1) Անցեալ ընդհանուր ժողովի արձանա-
գրութեան ընթերցումը. 2) Ընկերութեան անդամները 1891 թվի գործունէութեան
մասին. 3) Հաշուի վաւերացումը. 4) Նախահաշուի վաւերացումը. 5) Պաշտօնատար ան-
ձանց ընտրութիւնը—վարչութեան մի անդամի, գանձապահի, առնադպրի և խմբագրա-
կան չորս անդամի. 6) վարչութեան առաջարկութիւնը՝ ա) Հաշուէտարին յունվարից
յունվար ընդունելու. բ) Անդամների իրանց ընտրութեամբ զբոս աստանալու. գ) Կրթելի
վաճառման եղանակի և դ) Ուսումնարանների գործարաններին զբոս տալու վերաբե-
րութեամբ:

(№ 31) 1—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔՈՂԱԲԱՍՅԻՆ ԻԳԱԿԱՆ ՊՐՈՖԵՍՈՐՆԱԼ ԱՐ-
ՀԵՍՏԱՆՈՅԻ ԱՐՀԵՍՏԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՐԵՎՈՅԵԱՆ ԴԱՍԵՐ.

- 1) Հանդիմանների և աղիտակցելի ձևի դասեր Կոլոզիսկու մեթոդով և Շեդերի
ֆրանսիական մեթոդով:
- 2) Կարի դասեր մօդային ժուրնալներով:
- 3) Հարթակարի և զանազան ձևադրոշմների դասեր:
- 4) Գասեր տարրական և ծխական դպրոցների ուսուցչուհիներ պատրաստելու հա-
մար:

Վճարը ամսական 2 ռուբլի. երկու անգամ շաբաթը 5-ից մինչև 7 ժամը երեկո-
յեան:

Տարրական և ծխական դպրոցների ուսուցչուհիները կարող են այցելել դասերը
Լի: (№ 23) 10—40

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ

ՊԵՏՐՈՒ, ԳՅՈՎԻՆՍԻ ԿՐՈՍԱԿԵԱՆ, ԿՐՈՇՈՒԿԻ ՍԱԿԵ. Նախիջևանից ստացել և վաճառ-
վում է ամեն տեսակի ընտիր ԲՈՒՄ: Ֆունտը 15 կոպէկ: Ցան ֆունտից առնողին գի-
ջուհն կը լինի: Նոյն տեղը ծախվում է և ամեն տեսակ թիւնդէն:

№ 30 2—3

НѢМЕЦКАЯ ГОСТИНИЦА

HOTEL NIEMIECKI, ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԻՒՐԱՆՈՅ՝ գտնվում է ՎԱՐՇԱՎ Ա-
ՅՈՒՄ, քաղաքի կենտրոնում, նորից վերանորոգւած, ունի 90 կահաւորված նստիչներ,
որոնց տարբ ու կարգը ամենալաւ արտասահմանեան հիւրանոցների սենականներին է
նման: Նստիչների գինը 50 կոպէկից մինչև 3 ռուբլի օրական, անկողնով և ծառայով:
Հիւրանոցում կայ ընթերցարան-գրադարան, օրանդ ստացվում են հայերէն, Մշակ և
Նոր-Գար՝ լրագիրները, հիւրերի համար անվարձ: Կայ ընտանոց, սեղիֆոն, քաղցրե-
ղէնների խանութ, բաղնիքներ:

Հիւրանոցի կառքերը գտնվում են բոլոր երկաթուղային կայարաններում:
(№ 21) 6—130 (շ.)

ԱՄԵՆԱԿԱՐԵԻՈՐ ՏԵԳԵԿԱԳԻՐ վաճառականական դասակարգին պատկանող
իւրաքանչիւր անձի համարու ՄԱՏՅՆԼԻ ՁԵՆՆԱՐԿ առեւտրական հաշարարու-
թիւնը առանց ուսուցչի օգնութեան ուսումնասիրելու համար:

Ս. ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆԻ

ՁԵՆՆԱՐԿ ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ

Տօկոսների լիակատար աղետակներով, 1-ից մինչև 10.000 ռուբ. համար. 10/0-ից մինչև 120/0.
Վաճառվում է եղբարց Գովառնոյի ընտիր գրասենեակում և հեղինակի մօտ.
Тифлисъ, Нагорная ул., № 9. Օտարաքաղաքացիք գիւծում են վերջին հասցեով՝ С. П. Ма-
нуэляну.

Գինն է 1 ռուբլի: Փօստի ծախս 21 կ. Գրավաճառներին գիւծում կը լինի՝ 80—150
(91—№ 95)

ՎԵՐԿԻ ՎԵՐԿԻ

КАХЕТИНСКАЯ
ВИНА

1870

ПОЧЕТНЫЕ ДИПЛОМЫ РАЗНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ

КАВКАЗЪ

АЛЕКСАНДРА Э. ТУНІЕВА

Складъ „КАВКАЗЪ“ на Михайловской ул. д. Катрина гор. ТИФЛИСЬ.

Կ Ա Խ Ե Թ Ո Ւ Գ Ի Ն Ի

ՊԱՀԵՍԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆԻ. Սօցիալ, Սերգիևսկի և Սօցիալի փողոցների անկի-
ւում, ա. Միրզոբի:

ՇԵՇԵՐՈՎ 20 կոպէկից մինչև 1 ռուբլի 50 կ., ՎԵԴՐՈՆԵՐՈՎ աւելի էժան:
ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ են պատուէրներ օտարաքաղաքացիներին. պատուէրները կատարվում
են շուտ և ճիշդ կերպով: (№ 19) 6—10 (շ. հ.)

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՀԻՄՆԱԴԱՆՈՅ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԻԱՆԻ

(Կուկիա, վօրոյնովի արձանի հանգիւյ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱԽՈՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԻԱՆ—11—12 ժ. վերաբերվում են (և ատամնապալի) սիֆիլիսի և աչքացա-
ղ. Գ. ԲՈՒԳԱՎՈՎՍԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երեխայոց և կանանց ց.
ԿԻՆԻՔԻՆԿ Մ. Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ—11/2—12 ժ. կանանց և երեխայոց ց.
Մ. Զ. ԲԱՆԱՆԵԱՆ—12—12/2 ժ. կանանց ց. և մանկապարձութեան:
Ի. Ֆ. ՊՐՕՏԱՍԵՎԻԻ—12—1 ժ. ականջի, կրկրորդ և քթի ց.
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—12/2—1 ժ. ներքին և երեխայոց ց.

ԵՐԵՎՈՆԵՐԸ՝

Ա. Բ. ԱԼԿԱՍԻՅԵՎ—5—6 ժ. ներքային ց. և երեխարարութեան:
Ա. Մ. ՓՈՂԴԻՆԵԱՆ—5—6 ժ. երեխայոց և ներքին ց.
Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԻԱՆ—6—7 ժ.
Ա. Ա. ԳԱԳՕՄՍԿԻ—6—7 ժ. կաշուի ցաւերի, սիֆիլիսի և վերաբերվում են.
Վճար—50 կ.: Համախորհրդի (կոմիտեի) համար առանձին:
13—52 (հ) 90—№ 79 Հիւանդանոցի վերատեսուչ բժշկապետ Նաւասարդեան